

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2023. február

Díjak, kitüntetések

PRO MERITIS INTERFACULTATIS DÍJ A SELYE JÁNOS EGYETEM REKTORÁNAK – 2023. január 13-án a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kara a kar kapcsolatainak fejlesztése érdekében végzett kimagasló munkája elismeréseként Pro Meritis Interfacultatis díjat adományozott a SJE rektorának, **Juhász Györgynek** <https://www.ujs.sk/>

Hírek, események

KÖNYVBEMUTATÓ AZ EME 2022-BEN MEGJELENT KIADVÁNYAIBÓL – Az **Erdélyi Múzeum-Egyesület 2022-es kiadványait** az MTA Könyvtár és Információs Központ Konferenciatermében mutatta be **Bitay Enikő**, az EME elnöke, **Bogdándi Zsolt**, az EME főtítkára, **Biró Annamária**, felelős kiadó – Köszöntőt mondott **Vékás Lajos**, a kuratórium tagja <https://www.eme.ro/>

HIÁBA NINCS FESZÜLTÉG, DE A NYELVI KÜLÖNBSÉG GÁTOLJA A MÉLYEBB BIZALMAT A SZLOVÁKIAI MAGYAROK ÉS A SZLOVÁKOK KÖZÖTT, ÁLLÍTJA EGY ÚJ KUTATÁS – *A magyarok és szlovákok közötti közvetlen kapcsolat segít csökkenteni az előítéleteket, de nem mélyíti el automatikusan a kölcsönös bizalmat* – derül ki a Szlovák Tudományos Akadémia pszichológusainak tanulmányából – A szlovákiai magyarok és a szlovák többség közötti kapcsolatokat viszonylag keveset vizsgálják, de **egy új tanulmány** most fontos eredményeket hozott. A szerzők szerint a szlovákiai magyarok és szlovákok együttélése jelenleg meglehetősen pozitív, bár még mindig vannak olyan területek, ahol feszültségek és bizalmatlanság tapasztalható. A Magyar Tudományos Akadémia Intersections című szociológiai folyóiratában decemberben megjelent tanulmány, amelynek szerzői **Kanyicska Belán Dóra** (aki már nem dolgozik a Szlovák Tudományos Akadémián) és **Miroslav Popper**, a Szlovák Tudományos Akadémia Társadalmi Kommunikációkutató Intézetének munkatársa, abból indul ki, hogy a magyar–szlovák kapcsolatok soha nem voltak konfliktusmentesek. Ennek egyik legutóbbi igazolásaként említik a szerzők azt a hírhedt, himnusztorvény néven ismert, 2019-ben elfogadott, majd nem sokkal később törölt jogszabályt, amely megtiltotta a szlovákon kívül egyéb himnuszok eléneklését hivatalos állami küldöttség jelenléte nélkül. A kutatók egy 2009-es kutatásra is hivatkoznak, amely kimutatta, hogy a szlovákoknak a szlovákiai magyarokkal szembeni negatív hozzáállása leginkább azok identitásának kifejezésével, különösen a nyelvhasználattal és az identitás más formáival kapcsolatos <https://napunk.dennikn.sk/>

EGYÜTT A DIGITÁLIS KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGÉRT – Hosszútávú együttműködési megállapodást kötött az EME és az ELTE vezetésével működő Digitális Örökség Nemzeti Laboratórium (DH-LAB). A DH-LAB Danube-AI alprojektjének keretén belüli megállapodást **Borhy László**, az Eötvös Loránd Tudományegyetem rektora és **Bitay Enikő** professzor asszony, az EME elnöke, valamint **Palkó Gábor**, a DH-LAB projektvezetője és **Bogdándi Zsolt**, az EME főtítkára írta alá. A DH-LAB és az EME a kétirányú tudásáramlás és a nemzetközi

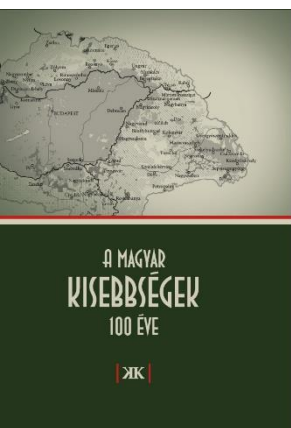
kutatási hálózatok erősítése jegyében kötött együttműködési megállapodást. Ennek keretében az EME írásos állománya és az Erdélyi Digitális Adattár bekerül a DH-LAB szövegkorpuszába, hozzájárulva ezzel a magyar nyelvre optimalizált szövegfeldolgozó algoritmusok fejlesztéséhez. A laboratórium cserébe pilot-projektek indításával, mentorálással segít az EME gyűjteményeinek digitalizálásában és publikálásában, illetve szükség esetén saját eszközeit (metakereső, OCR program) is biztosítja az EME repozitóriumának fejlesztéséhez. A DH-LAB továbbá közbenjár az EME digitalizált állományának az Europeana portálra való aggregálásában és a válogatott kéziratos állományokat felismerteti a saját fejlesztésű kézirásfelismerő (HTR) programjával <https://www.eme.ro/>

EGY ERDÉLYI FIATAL KÉPVISELTE MAGYARORSZÁGOT A STOCKHOLMI NOBEL-HÉTEN – BESZÉLGETÉS MÉSZÁROS BOTONDDAL – A Stockholmi Nemzetközi Ifjúsági Tudományos Szeminárium (SIYSS) 1976 óta arra törekszik, hogy a Nobel-hét során évente exkluzív tudományos programot szervezzen, és elősegítse a nemzetközi együttműködést. Decemberben az egyhetes szemináriumon összesen 23 tehetséges fiatal vett részt a világ minden pontjáról, köztük Magyarországot képviselve a szilágycsehi elsőéves mesterszakos hallgató, **Mészáros Botond**, akire méltán büszke szülővárosa és a Szilágyság. Példaképe nek a szüleit tartja, és mint fogalmazott, a

kíváncsisága ösztönözte, sikereit többnyire a támogató közegnek, pontosabban a családjának köszönheti <https://maszol.ro/>

FÖLKERÜLT A VILÁGHÁLÓRA az MTA romániai testületi és közttestületi tagjainak jelentős publikációiból összeállított tavalyi utolsó negyedévi szemle – A Kolozsvári Akadémiai Bizottság hozzá kíván járulni a jelentős tudományos eredmények népszerűsítéséhez. Ennek érdekében a 2019-es évvel kezdődően negyedévente megjelentetünk egy listát az MTA romániai testületi és közttestületi tagjainak jelentős tudományos publikációiról. A lista a felhívást követően a szerzők által beküldött legújabb publikációkat tartalmazza. A címre kattintva elérhető a tanulmányok absztraktja vagy teljes szövege <https://kab.ro/>

KOLOZSVÁRON JELENT MEG A MAGYAR KISEBBSÉGEK 100 ÉVE CÍMŰ KONFERENCIAKÖTET – Összeállította **Romsics Ignác**, szerkesztette **Kovács Kiss Gyöngy**, az MTA közttestületének külső tagja – Az 1920-as trianoni békeszerződés következtében a magyarság mintegy harmada – összesen több mint 3 millió fő – az új Magyarországgal szomszédos országok állampolgára lett. Bár 1938 és 1941 között ez a helyzet módosult, 1945 után – apró eltéréssel – ismét az 1920-as határok álltak helyre. A magyarság jelentős része tehát immár több mint egy évszázada kisebbségi sorban él. E kötet témája az egyes régiók – Szlovákia, Kárpátalja, Erdély, Délvidék – magyarságának 1920 és 2020 közötti demográfiai, társadalmi, jogi, politikai és kulturális szempontú története. Szerzői a téma legjobb szakemberei, akik nemcsak a magyarországi, hanem a külhoni magyarság kutatóintézeteit és egyetemeit is reprezentálják <http://korunk.org/a-magyar-kisebbssegek-100-eve/>

A WORLD JOURNAL OF MICROBIOLOGY AND BIOTECHNOLOGY FOLYÓIRATBAN JELENT MEG a *Kinetic characterization of a new phenol degrading Acinetobacter towneri strain isolated from landfill leachate treating bioreactor* című tanulmány. Szerzői a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem kutatói ... <https://link.springer.com/>

L. JUHÁSZ ILONA ELŐADÁSA KOMÁROMBAN – A holokauszt emléknapi alkalmából a komáromi Szinyeyi József Könyvtár *Történelmi sarok* című rendezvénysorozata keretében egy rendhagyó könyvbemutatóra került sor. **L. Juhász Ilona** több mint fél évtizede megjelent *Örök mentő. A holokauszt emlékjelei Dél-Szlovákiában*

című könyvéhez kapcsolódva a szerző egy szabályos előadást kerekített a szűkebb témakörrel, s annak szerteágazó kontextusairól. Beszélgetőpartnere a könyvtár munkatársa, **Demčík Norbert** volt <https://foruminst.sk/>

4. ALKALOMMAL SZERVEZTE MEG AZ MTA KOLOZSVÁRI AKADÉMIAI BIZOTTSÁGA A KÉSZLETT ONLINE SZÍNHÁZI MŰHELYKONFERENCIÁT, amelyen előadást tartott **Keszeg Vilmos** néprajzkutató, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem emeritus professzora és **Virginás Andrea** médiakutató, a Sapientia EMTE docense, az MTA köztestületének külső tagjai *A nevetéskultúra változatai Romániában (integrált, ellen-, fogyasztói kultúra), illetve (Színész)nők sztárszerepben? Filmpéldák és teatralitás* címmel <https://kab.ro/>

A NYC MEDTECH PROFESSZIONÁLIS PLATFORM MUTATKOZOTT BE február elején a New York-i Magyar Tudományos Társaságnál, amely az élettudományok, a biotechnológia, az eszköz- és gyógyszeripar szereplőit hozza össze <https://www.nyhungarianscientificsociety.org/>

BAGOLY MONDJA – A FÓRUM INTÉZET ÚJ TUDOMÁNYOS PODCASTJE – Indul a Fórum Kisebbségkutató Intézet tudományos podcastje, a *Bagoly mondja*. Az első adásban **Nagy Ildikó** beszélget **Gyurgyík László** demográfussal az asszimiláció jelenségéről és arról, milyen szerepe van ebben a vegyesházasságoknak. A kéthetente jelentkező podcast elérhető a Fórum intézet podcast oldalán <https://www.bumm.sk/>

FELSŐ-IPOLY MENTE KÖZÖSSÉGI EMLÉKEZETE – Mátyás király, Krisztus és Szent Péter, a bussai várúr, a kincses kőkecske – csupán néhány azon rengeteg történet szereplői közül, melyeket **Varga Norbert** gyűjtött a Felső-Ipoly mentén. A füleki folklórkutató 2002 és 2010 között végzett terepkutatást az említett területen. Munkájának gyümölcse hamarosan nyomtatásban is napvilágot lát majd <https://ma7.sk/>

Várható események, felhívások

KUTATÁSSZEMLELETI, -MÓDSZERTANI ÉS -TÖRTÉNETI ÖSSZEFÜGGÉSEK A MAGYAR NÉPRAJZTUDOMÁNYBAN – A konferencia időpontja: 2023. október 5–7. – A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Intézete, a Kriza János Néprajzi Társaság, a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Néprajzi és Antropológiai Szakbizottsága, az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya 2008. október 18-án tudományos értekezletet szervezett a kolozsvári néprajzoktatás 110. évfordulója alkalmából. A négy intézmény 2009–2022 között ismételt (összesen 14 alkalommal) hirdetett konferenciát a kolozsvári (romániai magyar) néprajzoktatás és -kutatás történetének feltárása és népszerűsítése céljából. Az előadások 11 önálló évkönyvben láttak napvilágot. 2023-ban is meghirdetik és Kolozsváron újra megszervezik a konferenciát ... <https://www.eme.ro/>

CSERNICSKÓ ISTVÁN, AZ MTA KÜLSŐ TAGJA *Hogyan kreáljunk nyelveket? – A nyelvpolitika mint a nemzetépítés és identitáskonstrukció eszköze* címmel tartja meg székfoglaló előadását az MTA Székház Nagytermében 2023. március 13-án, 11:00 órai kezdettel – „...A nyelvpolitika – a klasszikus definíciókkal szemben – sokkal több, mint a nyelvhasználat szabályozása. A nyelvpolitika – nyelv és nemzet, nyelv és identitás, nyelv és államiság szoros kapcsolatából adódóan – ideológiai tartalommal átítatott fogalom. A nyelvpolitika így a nyelvhasználat, a nyelvi folyamatok és a nyelvről alkotott elképzelések olyan szándékos, politikai céloktól vezérelt, ideológiailag determinált befolyásolása, amely elősegítheti bizonyos, nyelvileg (is) meghatározható csoportok politikai, társadalmi, gazdasági és/vagy kulturális dominanciájának megszerzését

és újratermelését, a nyelvi és társadalmi hierarchikus viszonyok megerősítését vagy átalakítását, továbbá meghatározó szerepet játszik a nyelvi repertoár elemeinek besorolásában, kategorizálásában is. Vagyis a nyelvpolitikának meghatározó szerepe lehet abban, hogy a verbális repertoár elemeit hogyan tagoljuk nyelvekre és milyen nyelveket különítünk el, ennek minden következményével. Amikor nyelv, nemzet és állam a politikai és ideológiai viták tárgya, erről nem feledkezhetünk meg ...” fogalmaz **Csernicskó István** előadásának előzetes összefoglalójában, amely teljes terjedelmében ITT olvasható <https://mta.hu/>

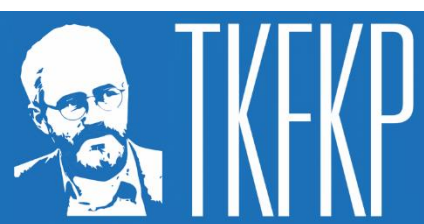
A Kolozsvári Akadémiai Bizottság Artes Liberales sorozatának következő eseményei: **HA ORBÁN VELÜNK... A VIRTUÁLIS NEMZETEGYESÍTÉS HATÁSA AZ ERDÉLYI MAGYAROK POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI ATTITÜDJEIRE** – Esemény időpontja: 2023-02-23 18:00 – Az előadás arra keresi a választ, hogy milyen hatással van a magyar állam politikája, a kettős állampolgárság bevezetése, valamint a magyar nemzetpolitika az erdélyi magyarok politikai attitűdjére. A vizsgálat kiindulópontját több az elmúlt éveket meghatározó eseményeire (migrációs válság, COVID-19 világválság, orosz-ukrán háború) fókuszáló nagymintás felmérés, valamint big-data típusú közösségi média-elemzés adja. Előadó: **Toró Tibor** egyetemi docens, Sapientia EMTE • **A MAGYAR BORGES** – Esemény időpontja: 2023-03-16 18:00 – **Jorge Luis Borges** a 20. századi spanyol-amerikai irodalom egyik legnagyobb hatású alakja volt, ugyanakkor saját szociokulturális környezetében is különutasnak számított. Kelet-közép-európai recepciója a 1960-as években indult, de politikai okokból korántsem volt zökkenőmentes. Az előadás azokat a tényezőket tekinti át, melyek a kezdetekben aktívan alakították, és akár máig is szervesen meghatározzák a Borges-életmű magyar recepcióját, illetve a Borgesszel kapcsolatos elképzeléseinket. Előadó: **Serestély Zalán** egyetemi adjunktus, BBTE <https://kab.ro/>

AZ AMERIKAI MAGYAR AKADÉMIKUSOK TÁRSASÁGA IDÉN IS MEGHIRDETI az AMAT Young Investigator Award-ot doktoranduszok és fiatal kutatók számára. A jelentkezési határidő: április 1. <https://ahaa-amat.org/>

ÁPRILIS 21-ÉN RENDEZI MEG 7. KONFERENCIÁJÁT New Yorkban az Amerikai Magyar Akadémikusok Társasága. A jelentkezési határidő: február 28. <https://ahaa-amat.org/>

ÁPRILIS 22-ÉN RENDEZI MEG A 13. TUDÓSTALÁLKOZÓT ÚJVIDÉKEN a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács. A jelentkezési határidő: március 15. <https://vmat.rs/>

FIATAL KUTATÓK PÁLYAMUNKÁIT VÁRJA A FÓRUM KISEBBSÉGKUTATÓ INTÉZET – TÓTH KÁROLY FIATAL KIVÁLÓSÁGI PROGRAM (TKFKP) NÉVVEL HIRDET PÁLYÁZATOT A FÓRUM KISEBBSÉGKUTATÓ INTÉZET – Az 1.000 €/fő díjjal jutalmazott pályázaton 30 éven aluli szlovákiai állampolgárok vehetnek részt a demográfia, filozófia, jogtudomány, kulturális antropológia/néprajz, nyelvészet, politológia, szociológia, történettudomány területéhez tartozó, a szlovákiai magyarsággal foglalkozó tudományos dolgozattal <https://parameter.sk/>

Portré

KIVINNÉK „A FALAK KÖZÜL” A ROMÁNIAI NEMZETI KISEBBSÉGEKET – **Novák Csaba Zoltán** erősíteni szeretné az NKI tudományos színvonalát – Tavaly decembertől **Novák Csaba Zoltán** vezeti a kolozsvári székhellyel működő, 2008-ban létrehozott Nemzeti Kisebbségkutató Intézetet (NKI). A történész novemberben mondott le az RMDSZ színeiben nyert szenátori mandátumáról, és pályázta meg az NKI igazgatói tisztségét, **Horváth**

István szociológust váltva az intézmény élén. Arról kérdeztük: hat év után miért tért vissza eredeti szakmájához, illetve milyen tervekkel, célkitűzésekkel, elképzelésekkel kezdte el munkáját <http://szabadsag.ro/>

BESZÉLGETÉS GYILA SÁNDOR KOVÁSZNAI FIZIKUSSAL – „ÁLRUHÁS” FORRÁSOK BIRODALMA – Azt tartják róla, ő az, aki mindent tud mindarról, ami Kovászna igencsak nyugtalan általajában végbemegy. Etikai kérdéseket is felvető rövid séta következik ebben a „háborgó” világban **Gyila Sándor**, a Dr. Benedek Géza Szívkórház nyugalmazott fizikusa idegenvezetésével <https://www.3szek.ro/>

PORTRÉINTERJÚ HALLHATÓ A VILÁGHÁLÓN SIMON ATTILA TÖRTÉNÉSSZEL, a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet igazgatójával, a Selye János Egyetem tanszékvezető docensével, az MTA külső tagjával – A történelemoktatás nem arra való, hogy a gyerekekbe nemzeti öntudatot csepegtessen. **Simon Attila** neve megkerülhetetlen a szlovákiai magyar tudományosságban. Rimaszombatban született, Bátkában végezte az általános iskoláit. Rimaszombatban érettségizett, a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karán diplomázott magyar-történelem szakon. Tanított Bátkában, majd a dunaszerdahelyi gimnáziumban, később a Selye János egyetem oktatója lett. Itt a mai napig a történelem tanszék vezető docense. A Pécsi Tudományegyetemen habilitált, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja. Emellett **Zuzana Čaputová** államfő tanácsadója nemzetiségi ügyekben. Főbb kutatási területe Szlovákia és a szlovákiai magyarok története. 2014-től ő a Fórum Kisebbségkutató Intézet igazgatója <https://open.spotify.com/>

Kérjük szíves közreműködésüket abban, hogy a tájékoztató azon részei, amelyek a kutatóhely számára relevánsak, megküldésre kerüljenek annak vezetősége, illetve minden érdeklődő és érdekelt munkatárs részére.

Együttműködésüket köszönjük!